

SADDHARMA

SADDHARMA

uitgave van de **STICHTING NEDERLANDS BUDDHISTISCH CENTRUM**:

een zakelijke en onafhankelijke organisatie,
die zich ten doel stelt „de studie van de beginselen
van het buddhisme in al zijn schakeringen te bevorderen
en de praktische toepassing van die beginselen
aan te moedigen".

Donateurs van de Stichting ontvangen SADDHARMA gratis
(de donatie bedraagt minimaal *f* 15.— per jaar)

Losse nummers *f* 1.50

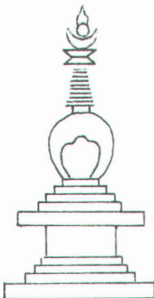
Secretariaat: KLAPROOSSTRAAT 28, ZWIJNDRECHT

redaktie

Rev. P.van der Beek
E.K.Post.

redaktie - adres

Spirealaan 70
Groningen.
Tel. 050-778146

inhoud:

REDACTIONEEL

In dit nummer van SADDHARMA vindt u twee vertellingen uit de bekende buddhistische verhalenbundel de JĀTAKA-MĀLĀ. De vertaling uit het sanskrit is van de hand van dr. J. Ensink, hoogleraar in het sanskrit aan de rijksuniversiteit te Groningen.
Wij zijn professor Ensink bijzonder erkentelijk dat wij deze twee prachtige jātaka's in SADDHARMA mochte publiceren.
Ook op deze plaats willen wij hem daarvoor gaarne nogmaals hartelijk dank zeggen.

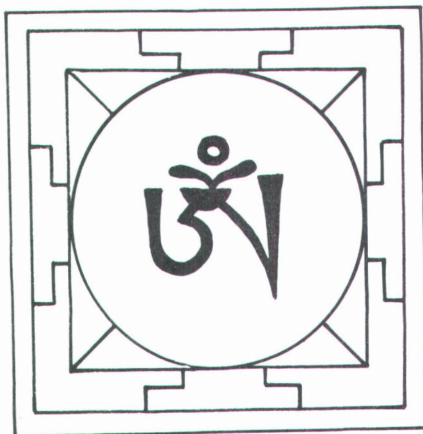
Groningen, juni 2514/1970

JĀTAKA-MĀLĀ

De Pāli-canon bevat een bundel jātaka's,1)verhalen over vroegere existenties van de Buddha. Elk verhaal vertelt hoe de bodhisattva in een bepaalde bestaansvorm (als mens, maar ook vaak als dier) blijk gaf een bepaalde deugd in bijzondere mate te bezitten. Men zou deze jataka's dus ook kunnen aanduiden met een term uit onze middeleeuwse letterkunde: exempelverhalen.
De vorm is eigenaardig. In strikte zin canoniek zijn alleen de verzen, die slechts enkele hoofdpunten van het verhaal, vaak de woorden van één der personen, geven. De verbindende prozatekst geldt als commentaar en is uit het Singhalees in het Pāli terugvertaald.
Geschikt als het was om de Buddhistische moraalleer te onderwijzen, is het jātaka zeer populair geworden en het aantal jātakabundels in verschillende talen is legio. De Jātaka-mālā, "Krans van existentieverhalen", van de hand van Śūra (± 400 na Chr.) is wel de meest geslaagde bewerking van een aantal van deze verhalen in de vorm van een kāvya, een literair Sanskrit werk. Der traditie getrouw vertelt de auteur zijn verhalen in een afwisseling van poëzie en proza en toont zijn literaire bekwaamheid in fraaie versmaten, in vergelijkingen, zinspelingen en andere stijlfiguren en in verschillende klankeffecten.
Het eerste hier vertaalde jātaka, "de Tijgerin" is alleen uit de literatuur van het Mahāyāna bekend; het tweede, "Śibi", volgt een jātaka uit de Pāli-canon op de voet.
Śūra's Jātakamālā is in 1891 door Kern uitgegeven, in 1895 publiceerde Speyer er een Engelse vertaling van. 2)

1) De jātaka-verhalen van de pāli-traditie zijn opgenomen in het Sutta-pitaka ("korf van de leerredes") en wel in de Khuddaka-Nikāya.

2) Jātaka-mālā by Ārya Śūra
translated by J.S. Speijer. Sacred Books of the Buddhists, Vol. I. London, 1895

OṂ NAMAḤ ŚRĪ-SARVA-BUDDHA-BODHISATTVEBHYAḤ

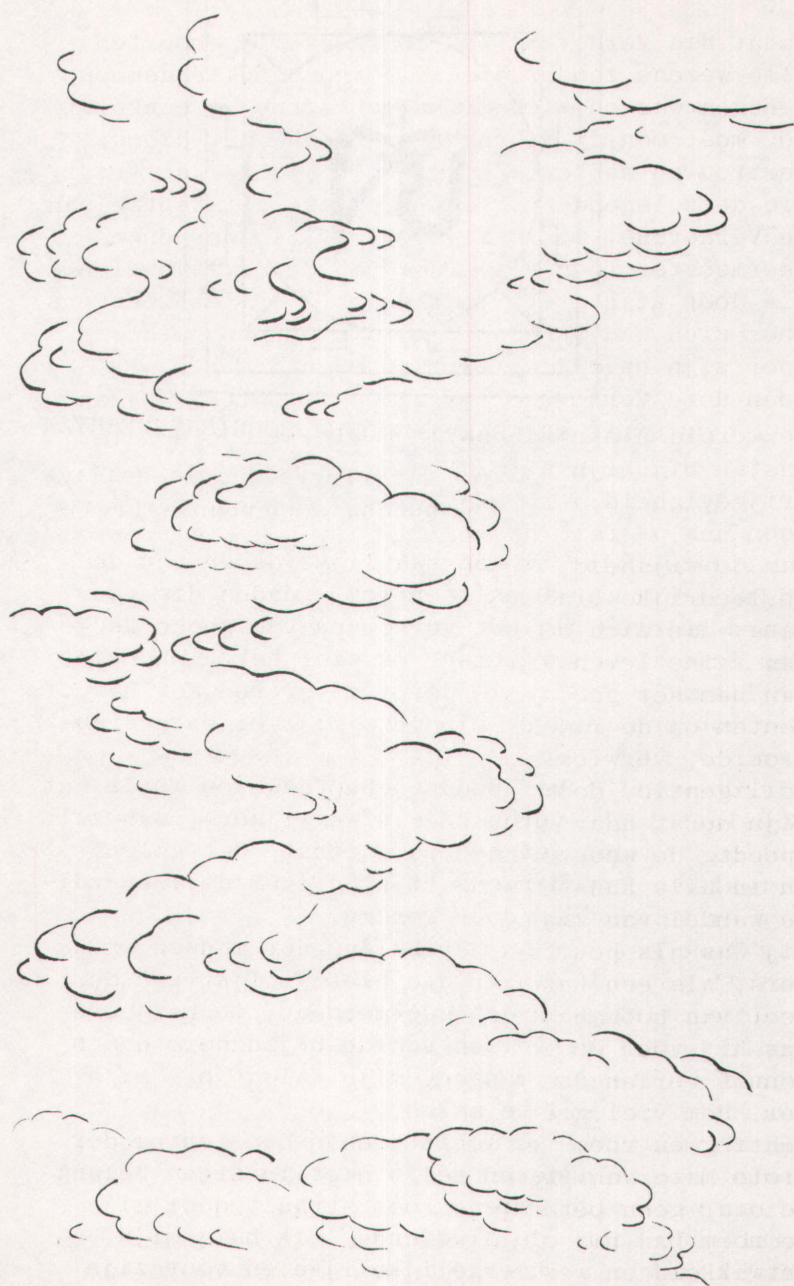
Om. Verering zij alle heilige
buddha's en bodhisattva's.

De lijsterrijke, wonderbaarlijke daden van de Wijze in vroegere existenties - daden die voorspoed beloven bij het verwerven van goede deugden, die roem verdienen, en wier bekering niet verflauwt - zal ik in devotie vereren met het offer van een handvol bloemen, mijn eigen gedichten.

Als de weg tot het Buddhaschap gewezen wordt met die loffelijke verhalen als wegwijzers, dan zal ook bij lieden met een ruwe geest het geloof ontwaken en de uiteenzettingen over de leer zullen er aangenamer door worden.

Inziende dat het in het belang der mensen is, zal ik, op een manier die niet afwijkt van de overleveringen en de oude methode, me beijveren om, door het vertellen van de bijzondere daden van de beste der mensen, mijn talent bij mijn hoorders geliefd te maken.

De altruïst, wiens schitterende beoefening der deugden door anderen zelfs niet in eigen belang wordt nagevolgd, wiens roem straalt door zijn treffende naam "de Alwetende", ik buig mijn hoofd voor die Onvergelijkelijke en voor zijn Leer en zijn Orde.

"DE TIJGERIN"

Omdat die Verhevene ook in vroegere geboorten alle wezens zonder speciale reden buitengemeen genegen was en zich met alle wezens vereenzelvigde, moet men in de verheven Buddha het diepste vertrouwen hebben. Zo vernemen wij uit de traditie deze legende uit een vroegere existentie van de Verhevene, zoals zij verteld is door onze leermeester, een vereerder van de drie Juwelen, die door zijn grote toewijding zijn leermeesters voor zich had ingenomen en die respect afdwong door zijn onderzoek van de deugden.

Toen deze Verhevene vroeger bodhisattva was en de wereld hielp met blijken van mededogen die pasten bij zijn bijzonder zware belofte, met vrijgevigheid, vriendelijke woorden, dienstbetoon enz. - feilloze middelen tot het verwerven van de wijsheid - koos hij zijn geboorte in een invloedrijke brahmanenfamilie van de hoogste rang, die zich door toewijding aan eigen norm een reine levenswandel had eigen gemaakt. Toen aan hem het geboorteritueel en de andere sacramenten op de rij af voltrokken waren en hij opgroeide, verwierf hij door zijn natuurlijke intelligentie, door voortreffelijke hulp, door zijn dorst naar kennis en door zijn activiteit spoedig de meestersgraad in de achttien vakken en in alle kunsten die niet strijdig waren met de wandel van zijn familie.

Hij was als het brahman 1) voor de brahman-kenners, als een koning over de koningen, een object van hoogachting. Als de duizend-ogige 2) was hij voor de schepselen; voor hen die naar kennis verlangden was hij als een behulpzame vader. Hem viel grote en bijzondere winst, hoogachting en roem ten deel, verworven door een grote mate van geluk, maar de Bodhisattva schepte daar geen behagen in, want door oefening in de norm had hij zijn geest in de goede richting ontwikkeld en was bekend geraakt met het leven als zwervend bedelaar.

Daar zijn geest door vroegere levenswandel gereinigd was en hij de talrijke fouten zag die er in genietingen liggen, had hij het leven in de maatschappij, als ware 't een ziekte, afgeschud en sierde een woeste hoogvlakte met zijn tegenwoordigheid. Door die onthechtheid en door zijn door wijsheid gelouterde gemoedsrust overwon hij als 't ware de mensenwereld, die, door te hechten aan kwaad bedrijf, zich van de gemoedsrust der wijzen losmaakt.
En, hun hart doordrongen van de liefdevolle rust die van die man uitging, hielden de roofdieren op elkaar kwaad te doen en gedroegen zich als asceten.
Door zijn rein gedrag, ingetogenheid, tevredenheid en zijn sterk mededogen was hij dierbaar zelfs aan mensen die niet met hem in relatie stonden, zoals de mensen hem dierbaar waren.
Omdat hij weinig wensen had kende hij geen schijnheiligheid en hij had het verlangen naar winst, roem en geluk laten varen en daardoor stemde hij zelfs de goden tot geloof en devotie.
Toen de mensen hoorden dat hij was weggetrokken, verlieten zij, geboeid door zijn deugden, hun verwanten en gezinnen en werden leerlingen van hem, alsof dat al volmaaktheid was.
Hij onderrichtte de leerlingen, ieder naar zijn krachten, in goed gedrag, in de ontwikkeling der organen 3), in standvastige waakzaamheid, in 't leven in eenzaamheid en in de concentratie van de geest te beginnen bij de liefde 4).
Zo was dan het merendeel van zijn brede schare leerlingen volleerd, had hij het goede pad hecht gegrondvest, de mensen een eerste stap laten zetten op de goede weg van het verlaten van het huiselijk leven, als het ware de poorten tot de ongelukkige bestaansvormen gesloten en wegen naar gunstige bestaansvormen tot hoofdwegen gemaakt. En om nu het tegenwoordige leven voorspoedig door te brengen, ging die verhevene eens, gevolgd door Ajita, een leerling die hij toen had, rond door de bosjes bij de berggrotten, die geschikt zijn voor het beoefenen van de yoga.

Daar zag hij nu in een ravijn een tijgerin, die door de uitputting van de baring traag van bewegingen geworden was.
Haar ogen stonden hol en haar buik was al te dun van de honger. Zij keek naar haar eigen argeloze jongen als waren ze voedsel voor haar.
En toen zij uit dorst naar haar melk naar haar toe kwamen, onbekommerd omdat ze op hun moeder vertrouwden, toen bedreigde ze hen met ijselijk, hevig gebrul, als waren ze vijanden.
Toen de Bodhisattvà haar zag, was hij, hoe standvastig ook, als een grote berg door een aardbeving, geschokt door medelijden om andermans leed.
Het is verbazend dat medelijdende mensen, die in groot eigen leed standvastigheid betonen, door een matig leed van anderen al geschokt worden.
Zijn woorden opgewonden herhalend, al wat hij zei gesterkt door de kracht van het medelijden, en zo zijn verheven karakter tonend, sprak de Bodhisattva nu tot zijn leerling: "Mijn jongen, zie toch hoe waardeloos de wereld is. Dit beest wil, door honger gedreven, zelfs haar eigen jongen opeten, de door de liefde gestelde grenzen overtredend.
Ach, wee, hoe jammerlijk wreed is de eigenliefde, waardoor zelfs een moeder haar kinderen wil opeten.
Wie wil de vijand die eigenliefde heet laten groeien, waardoor men zelfs tot zulke daden komt.
Zoek dus snel ergens iets dat de pijn van haar honger kan stillen, voordat ze haar jongen en haarzelf schaadt. En ik zal mijn best doen haar van deze overijlde daad te weerhouden."
"Goed", antwoordde hij hem en ging heen en deed zijn best om voedsel voor haar te vinden.
Toen de Bodhisattva nu zijn leerling met een voorwendsel verwijderd had, peinsde hij:
"Als mijn gehele lichaam tot mijn beschikking staat, waarom zoek ik dan elders vlees. Want het is een toevallig voordeel dat we dit gekregen hebben en het zou mijn plicht verzaken zijn als ik zo handelde.

Bovendien het lichaam is wezenloos, breekbaar, zonder pit, smartelijk, ondankbaar en steeds onrein. Wie niet voldaan is als het ten bate van een ander gebruikt wordt, die heeft geen inzicht.
Men gaat aan leed van anderen voorbij, omdat men aan eigen gemak hecht of omdat men niet bij machte is te helpen. Maar ik ben niet op mijn gemak als een ander lijdt en als ik nu bij machte ben te helpen, waarom zou ik dan werkeloos blijven. Als ik nu tot hulp in staat ben en ik zou onverschillig zijn als iemand in leed gedompeld is, ook al heeft hij zijn zwaard getrokken, dan zou mijn hart verbrand worden als kreupelhout door een groot vuur, omdat ik een zonde begaan heb. Daarom zal ik aan dit lichaam door de val van de rotswand het leven ontnemen en ermee de tijgerin behoeden voor de moord op haar kinderen en haar kinderen voor de tijgerin.
En verder hen die bedacht zijn op het heil der mensen een voorbeeld geven, hen die weinig energie hebben aansporen, hen die ervaren zijn in vrijgevigheid verheugen, de harten der edele lieden winnen, de grote legers van Māra ontmoedigen, de toewijding opwekken van hen die de deugden der buddha's beminnen, schaamte opwekken van hen die alleen op eigen belang uit zijn en die door egoïsme en begeerte verblind zijn, het geloof versterken van hen die op de beste weg zijn, hen die slechts glimlachen over vrijgevigheid verbaasd doen staan, de weg naar de hemel effenen tot vreugde van de mensen die houden van vrijgevigheid en de wens die ik koesterde: Wanneer toch zal ik met mijn eigen lichaam het heil van anderen bewerken!' die zal ik vervullen en mijn volmaakte verlichting dichterbij brengen.
En voorts: zowaar mijn toewijding aan deze zaak niet voortkomt uit begeert of dorst naar roem, niet gericht is op het bereiken van de hemel of op het koningschap en zelfs niet op het ononderbroken geluk voor mijzelf, maar alleen op het dienen van andermans belang, zowaar moge ik

steeds de kracht hebben om voor de wereld tegelijkertijd het lijden weg te nemen en het welzijn te bevorderen, zoals de zon de duisternis kan verdrijven en licht brengen.
Hetzij dat men zich mijner herinnert als men een goede daad ziet, hetzij dat ik de mensen klaar voor ogen sta als mijn verhaal verteld wordt, moge ik op alle manieren onophoudelijk het heil van de wereld bewerken en haar geluk daarbij."
Toen hij zo het besluit genomen had andermans belang te dienen, deed hij afstand van zijn eigen lichaam, zelfs in het uur van zijn dood vreugde gevoelend en de toch zo standvastige goden verbazend.
De tijgerin nu werd door het geluid van de val van des Bodhisattva's lichaam nieuwsgierig en geprikkeld. Ze liet het plan om haar eigen jongen te verslinden varen en wendde haar blik om. En zodra ze het ontzielde lichaam van de Bodhisattva gezien had, kwam ze haastig naderbij en begon hem op te eten. Toen nu zijn leerling, zonder vlees gekregen te hebben, terug kwam, keek hij rond waar zijn meester was en zag hoe de tijgerin het ontzielde lichaam van de Bodhisattva verslond. En terwijl de ontroering van rouw en leed bij hem door de bewondering voor des Bodhisattva's voortreffelijke daad werd teruggedrongen, zal hij, uiting gevend aan zijn verering voor des Bodhisattva's deugden, deze treffende woorden tot zichzelf gezegd hebben:
"Ach, hoe groot is zijn mededogen met de door moeilijkheden benauwde wezens; ach, hoe onverschillig was de edele voor eigen gemak. Ach, tot welk een hoogte is het niveau der edelen verheven; ach, hoe heeft hij roem en luister van zijn tegenstanders verpletterd.
Ach, wat een verheven liefde, vol energie, zonder vrees en op deugd berustend, heeft hij getoond; ach, hoe heeft hij zijn lichaam, dat sterk was door deugden, plotseling gemaakt tot een bijzonder waardig object van verering.

Ach, hij, die van nature zo vriendelijk is en standvastig als de aarde, kan niet dulden dat anderen in moeilijkheden zijn; ach, wat is mijn onbehouwenheid door deze grote dapperheid in 't volle licht gesteld.
Nu de wereld in hem een beschermer heeft gekregen, hoeven we om haar niet te treuren; bevreesd en opgewonden over zijn nederlaag doet Manmatha 5) nu zeker niet anders dan treuren. In alle opzichten ere zij dien verhevene, tot wie alle wezens hun toevlucht kunnen nemen, wiens medelijden bijzonder ver reikt, het grote wezen van onmetelijke energie, de ware bodhisattva."
Daarop berichtte hij het gebeurde aan zijn medeleerlingen. De leerlingen, verbaasd over des Bodhisattva's daad, en gandharva's, yaksa's en slangen en de verheven dertig goden bedekten met kransen, kleren, sieraden en regens van sandelpoeder de aarde waar zijn beenderen rustten, zodat die een draagster van goederen 6) werd.
En daarom moet men erop wijzen dat men in de Verheven Buddha het diepste vertrouwen moet hebben, omdat die Verhevene ook in vroegere geboorten alle wezens, zonder speciale reden, buitengemeen genegen was en zich met alle wezens vereenzelvigde. Dat men met gelovig hart de grootste vreugde over de verheven Buddha moet gevoelen. En dat zo ons geloof een vast standpunt heeft. En men moet aandachtig naar de Leer luisteren, omdat hij met honderden dergelijke moeilijke daden tot ons gebracht is. En bij de behandeling van het medelijden moet men zeggen dat het medelijden aldus een drijfveer voor een leven van hulp aan anderen is, die een verheven karakter ontwikkelt.

* * *

1) De oergrond der dingen in de brahmaanse wijsbegeerte.

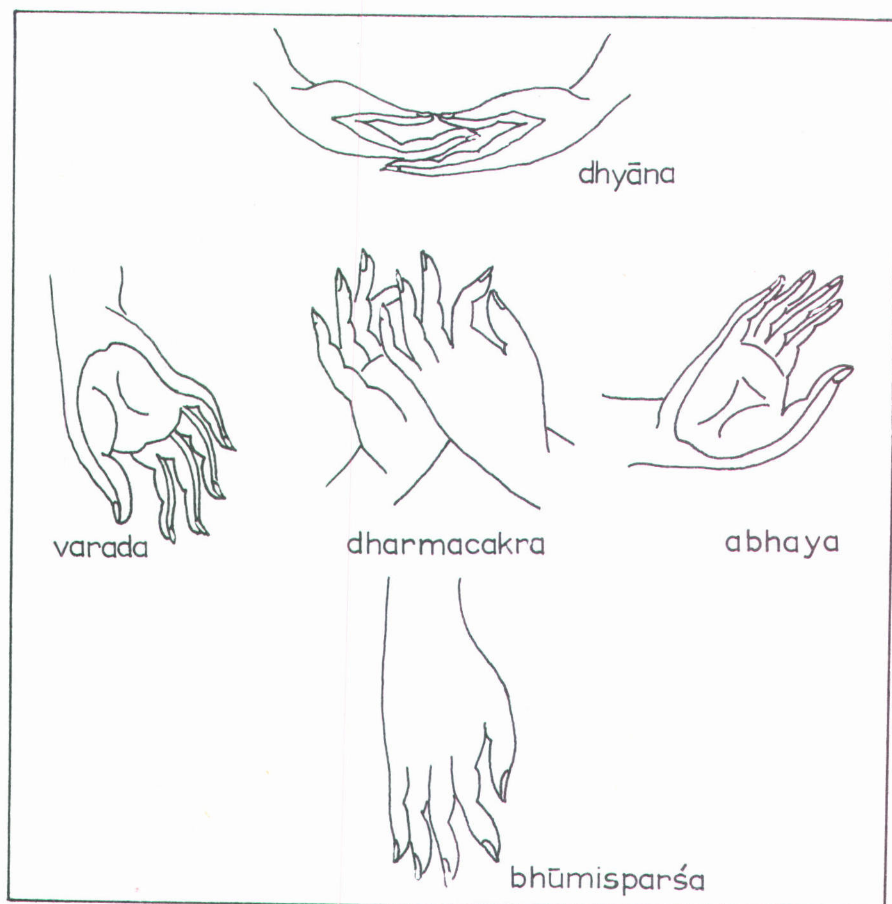
2) De god Indra.

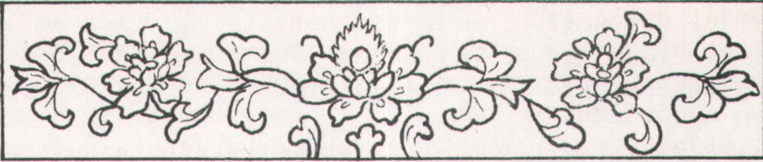
3) Vijf functies nodig bij het streven naar de verlossing: geloof, moed, waakzaamheid, geestesconcentratie en wijsheid.

4) Bedoeld zijn vier concentratie-oefeningen: van de liefde, het medelijden, het mede-verheugen, de gelijkmoedigheid.

5) Een naam voor Māra.

6) In de Sanskrittekst een woordspeling: vasu-dhā, "draagster van goederen", is een woord voor "aarde".

"ŚIBI"

Omdat de Verhevene de Goede Leer ten koste van honderden opofferingen tot ons heeft gebracht, moeten we er aandachtig naar luisteren. Zo vernemen we uit de traditie dat de Verhevene, toen hij bodhisattva was, en zich door oefening gedurende onmetelijke tijd een schat van gunstig karman had verworven, koning der Śibi's was. Vanaf zijn jeugd vond hij genoegen in het eerbiedig luisteren naar de ouden en hechtte hij aan goede manieren. Zijn onderdanen waren aan hem gehecht. Omdat hij van nature schrander was, had hij door het leren van verscheidene wetenschappen zijn geest verruimd en, rijk aan energie, overleg, majesteit, macht en geluk, behoedde hij zijn onderdanen als waren het zijn eigen kinderen. In hem hadden zich talrijke deugden, afgestemd op de drie levensdoelen 1), als met blijdschap gevestigd; zij straalden onbeperkt, want hun luister kreeg niet te lijden van het conflict met strijdige krachten bij zijn onderdanen.
Wat als het ware een schijn is bij hen die door hun onbeschaafdheid overmoedig zijn, als het ware een jammerlijke ramp voor de dommen, als het ware bedwelmende drank voor de bekrompenen, dat bezat hij in de ware zin des woords: fortuin.
Omdat die voortreffelijke koning grootmoedig was, gesierd werd door medelijden en over rijkdommen beschikte, verheugde hij zich als hij zag hoe de gezichten der behoeftigen voldaan straalden uit vreugde over de vervulling van hun wensen.

Omdat de koning nu behagen schepte in het geven, liet hij overal in de stad uitdeelposten instellen, wel voorzien van alle benodigdheden, geld en graan. En als een wolk in het gouden tijdperk liet hij een regen van gaven neerdalen, die overeenstemde met zijn edelmoedigheid, dáár neerkwam waar men hem wenste, met vriendelijkheid en innemendheid gepaard ging, en weldadig was omdat hij het juiste ogenblik niet liet verstrijken: eten voor wie eten behoefde, drank voor wie drank behoefde, legersteden, zetels, spijzen, reukwerken, kransen, zilver en goud, ieder ding voor wie het nodig had. En toen ze van 's konings edelmoedige vrijgevigheid hoorden, kwamen mensen uit landen in verschillende windrichtingen verbaasd en verblijd naar dat land. Nadat ze in gedachten de gehele mensenwereld rond waren gegaan en bij anderen geen gelegenheid vonden om hun wensen kenbaar te maken, kwamen de behoeftigen met blij gezicht naar hem toe, als wilde olifanten naar een grote vijver. Als dan de koning van alle kanten de bedelaars zag komen, verheugd in het vooruitzicht te krijgen wat ze wensten, hun schoonheid verborgen onder de kledij van reizigers, - ze waren voor hem als vrienden teruggekeerd van een reis - dan gingen zijn ogen wijd open van blijdschap. Hij verheugde zich over een bezoek, als was het een welkom bericht, en als hij een gave gedaan had, dan overtrof hij de vrager in tevredenheid. De zoete geur van de roem die uit zijn vrijgevigheid voortkwam werd door de wind van de woorden der bedelaars verspreid en deed de trots van de andere vorsten te niet, zoals de geur van de geurolifant het bronstvocht der andere olifanten 2) uitdroogt.
Nu deed de koning eens de ronde langs de uitdeelposten en, toen hij zag dat de toeloop der bedelaars onderbroken werd, omdat ieder die wat nodig had voldaan was, werd hij ontevreden, omdat de regel van zijn vrijgevigheid geen voortgang kon vinden. De behoeftigen lesten hun dorst door tot hem te komen, maar hij, verslaafd aan vrijgevig-

heid, niet door behoeftigen te ontvangen, want een bedelaar kon met de omvang van zijn verzoeken zijn vastbeslotenheid om te geven niet overwinnen.
Hij dacht: "Buitengemeen gelukkig zijn die voortreffelijke lieden aan wie de behoeftigen vol vertrouwen onbeperkte verzoeken doen en hun zelfs om hun lichaamsdelen vragen. Maar het lijkt wel alsof de bedelaars opgeschrikt zijn door de barse woorden van mijn weigering, zodat ze niet meer vrijuit vragen wat ze wensen, maar alleen nog maar geld."
Toen de aarde 's konings bijzonder verheven overdenking vernomen had, die geheel aan geven gewijd was en zelfs de gehechtheid aan eigen lichaam had opgegeven, toen beefde zij als een vrouw die haar echtgenoot lief heeft. En toen nu de koning der bergen, de Sumeru, die straalt met het licht van allerlei edelstenen, door de aardbeving geschokt werd, vroeg Śakra, de heer der goden, zich af wat dat was, en toen hij begrepen had dat 's konings verheven overweging de oorzaak van de aardbeving was, dacht hij: "Wat overlegt nu toch de koning, overmoedig geworden door al te groot enthousiasme voor de vrijgevigheid, dat hij, zich omgordend met de gordel van het voornemen om te geven, het vaste besluit neemt om zijn eigen lichaamsdelen weg te geven! Ik zal hem eens op de proef stellen."
Toen nu de koning omgeven door zijn ministers in raadsvergadering zat, en met luider stemme de oproep verspreid werd: "Welke behoeftige wenst iets?" werden onder toezicht van de schatbewaarders de depots van parelen, goud, zilver en geld te voorschijn gebracht, koffers, gevuld met allerlei stoffen, geopend en voortreffelijke wagens van allerlei soort, bespannen met allerlei goed gedresseerde trekdieren, voorgereden. En toen nu de bedelaars te hoop liepen, verscheen Śakra, de heer der goden, die de gestalte van een oude blinde brahmaan had aangenomen, voor het aangezicht des konings. De blik des konings die ver-

vuld was van medelijden en liefde, die standvastig, vredig en vriendelijk was, kwam hem als het ware tegemoet en omhelsde hem en hoewel 's konings dienaren hem vroegen wat hij nodig had, begaf hij zich naar de vorst en na een heilwens geuit te hebben sprak hij aldus tot de vorst: "Zonder te kunnen zien en hoogbejaard ben ik van verre tot u gekomen om uw oog te verkrijgen, o eerste der koningen, want ook met één oog, o lotusogige, kan men in de wereld leven, o wereldheerser."

De Bodhisattva voelde de grootste vreugde nu zijn vurig gekoesterde wens vervuld werd, maar hij overwoog: "Zou de brahmaan dit wel werkelijk gezegd hebben of heb ik me dit ingebeeld door mijn herhaald fantaserén?" En, terwijl zijn geest verlangend was geworden op het horen van het aangenaam klinkende verzoek om zijn oog, vroeg hij de man die om zijn oog gevraagd had: "Voortreffelijke brahmaan, wie heeft u ingelicht, dat ge hierheen zijt gekomen om mij mijn oog te vragen? Men zegt algemeen dat men van zijn oog moeilijk afstand doet. Wie koestert ten aanzien van mij een andere verwachting?"

En Śakra, de heer der goden, in die vermomming van een brahmaan, begreep 's konings bedoeling en antwoordde: "Śakra. Op aanwijzing van het beeld van Śakra ben ik hierheen gekomen om van u uw oog te vragen. Rechtvaardig zijn verwachting en mijn hoop door mij uw oog te geven."

Op het noemen van Śakra's naam dacht de koning nu: "Zeker zal de brahmaan door de macht van de godheid op deze wijze zijn gezicht herkrijgen." En met van vreugde heldere stem zei hij: "De wens waarmee ge gekomen zijt vervul ik voor u, brahmaan. Hoewel ge slechts één oog van mij verlangde, geef ik u twee ogen. Ga dus waarheen ge wenst, uw gelaat gesierd met de lotussen van uw geopende ogen, terwijl de mensen toezien, heen en weer bewogen op de schommel van de twijfel: ,Zou hij het nu zijn of niet?' en zich verbazend als ze tot de conclusie komen: ,Hij is het!'"

Toen 's konings ministers zijn besluit om zijn ogen weg te geven vernomen hadden, spraken ze, geschokt door opwinding, onrust en verslagenheid, tot de koning:
"Door uw al te groot enthousiasme voor het geven ziet ge niet dat dit verkeerd beleid is, een bron van onheil. Heb medelijden met ons, majesteit, wil uw ogen toch niet weggeven, Veronachtzaam niet ons allen ter wille van deze ene brahmaan. Brand uw onderdanen, die ge in voorspoed hebt laten gedijen, niet meer met het vuur van het verdriet. Geef geld dat voorspoed verwekt, luisterrijke juwelen, melkgevende koeien, wagens en goed gedresseerde trekdieren of olifanten, charmant door een schoonheid die door de bronst nog versterkt wordt. Geef huizen waaruit de klank van enkelringen opklinkt, die nog meer glanzen dan een regenwolk in de herfst en die comfortabel zijn voor alle jaargetijden, maar geef uw oog niet, gij, enig oog der wereld.
En bedenkt ook, koning: Hoe kan het oog van de één in het lichaam van de ander ingevoegd worden! Als het een kwestie van macht van een god is, waartoe is dan uw oog nodig! En, majesteit, wat moet een arme met een oog dat slechts getuigt van de voorspoed van anderen. Daarom, geef geld, majesteit, maar doe geen overijlde dingen."
Daarop antwoordde de koning die ministers met innemende, zoete stem: "Hij die gezegd heeft: ,Ik zal geven' en dan besluit niet te geven, die doet zichzelf de afgevallen boei der begeerte weer aan. Wie belooft te geven en dan anders besluit, uit gierigheid niet bij zijn plan blijft, wie is er schuldiger dan hem! Als men de hoop der behoeftigen heeft gesterkt met de belofte om te geven, dan kan men voor het wrede woord waarmee men zijn belofte breekt geen verzoening meer vinden.
En wat betreft uw vraag: ,Waarom krijgt hij geen oog door de macht van een god, als die het wenst?' Luister. We zien toch dat resultaten meer dan één oorzaak vereisen. Daarom zal het lot, hoewel het een god is, nog een oorzaak

naast zich nodig hebben om effect te hebben. Daarom moet ge niet trachten mijn besluit om een bijzondere gave te geven te dwarsbomen."
De ministers antwoordden: "Wij hebben gezegd: ,Majesteit, wil geld, graan en juwelen geven, maar niet uw oog.' Dus wij verleiden uwe majesteit niet tot iets verkeerds."
De koning sprak: "Men moet geven wat gevraagd wordt; een ongewenst geschenk brengt geen vreugde. Wat moet iemand die door het water meegesleurd wordt met water! Daarom zal ik hem geven wat hij gevraagd heeft."
Nu sprak de eerste minister, die met groter vertrouwen zijn verzoeken deed en die onder de drang der genegenheid geen acht sloeg op de etiquette, tot de koning: "Spreek niet zo. Uw koninklijke waardigheid kan niemand zonder intense ascese en concentratie verwerven en, als men haar bereikt heeft, kan men met vele honderden offers roem en de hemel verwerven. En nu ge dat koningschap verkregen hebt, dat wedijvert met de luister van Śakra, verwaarloost ge het. Wat staat u voor ogen dat ge uw ogen wilt weggeven! Wat is dit voor een handelwijze en waar komt ze vandaan! Ge hebt u een plaats onder de dertig goden verworven, ge straalt alom door uw roem, uw voeten worden gesierd door de kruinen der vorsten. Wat wilt ge nog verkrijgen, dat ge uw oog weggeeft?"
Daarop sprak de koning op innemende wijze tot de minister: "Ik tracht niet hiermee de wereldheerschappij te krijgen, noch de hemel, noch de verlossing, noch roem. Het is mijn zorg de mensen te redden en dat de moeite van het vragen voor hem niet vergeefs zal zijn."
Daarop nam de koning op een door medici vastgestelde wijze een oog dat liefelijk glansde als een stuk van een lotusblad ongeschonden uit zijn kas en gaf het met de grootste vreugde aan de man die om het oog gevraagd had. Daarop verrichtte Śakra, de heer der goden, het wonder dat de koning en zijn gevolg zagen dat het oog zich in de oogkas van de brahmaan hechtte. Toen hij

nu de bedelaar met één oog geopend zag, gaf hij, zijn hart vervuld van de grootste vreugde, hem ook zijn tweede oog.
Toen nu de koning zijn ogen weggegeven had, leek zijn gezicht op een lotusvijver zonder lotussen en voelde hij een tevredenheid die door de burgers niet gedeeld werd. De brahmaan zag men met twee gezonde ogen. In het vrouwenverblijf en aan 's konings hof werd de grond alom besprenkeld met tranen van verdriet. Maar Śakra verbaasde zich en was zeer tevreden, toen hij zag dat 's konings streven onafwendbaar op de volmaakte verlichting gericht was.
Daarop dacht Śakra, verbaasd en ingenomen:
"Wat een standvastigheid! Wat een moed! Wat een welwillendheid jegens de wezens! Deze daad, die men toch voor ogen ziet, wekt als het ware toch nog twijfel op. Daarom mag dat bewonderenswaardige wezen niet lang meer die kwelling ondergaan en dus zal ik me beijveren het gezicht bij hem te herstellen door hem de weg daartoe te wijzen."
Daarop verscheen Śakra, de heer der goden, voor de koning. Gaandeweg waren de wonden in de oogkassen geheeld en het verdriet van de vrouwen en de mensen van stad en land was op den duur afgezwakt en de koning zat nu, omdat hij van afzondering hield, met gekruiste benen op de oever van een lotusvijver, die dicht bezet was met prachtige bomen, die bogen onder de last der bloesems, waar een zacht, geurig, koel en aangenaam briesje speelde, en waar het gonzen van vele bijen klonk. En toen de koning vroeg: "Wie is daar?" antwoordde Śakra:
"Ik ben Śakra, de heer der goden; ik kom u bezoeken."
De koning sprak: "Welkom. U gelieve te zeggen wat er van uw dienst is." En hij, zo hoffelijk toegesproken, zei weer tot de koning:
"Doe een wens, koninklijke ziener, zeg me wat ge verlangt."

De koning nu, die, gewend als hij was te geven, nog nooit in de jammerlijke omstandigheid van te moeten bedelen geweest was, antwoordde verbaasd en trots:
"Ik heb geld in overvloed, Śakra, en mijn grote leger is machtig, maar, omdat ik blind ben, verlang ik nu naar de dood. Omdat ik, hoewel ik hun wensen vervuld heb, de gezichten der bedelaars, wier ogen stralen van voldoening en dankbaarheid, niet te zien krijg, daarom is de dood mij lief, o Indra."
Śakra sprak: "Laat dat besluit toch varen. Het zijn juist edele mensen die in zo'n toestand komen en ik vraag u, nu bedelaars u in deze toestand gebracht hebben, hoe blijven uw gedachten dan nog met hen bezig. Vertel me dat en verberg het niet, zowaar ge u van deze toestand ontdoen moogt."
De koning antwoordde: "Waarom blijft ge er op aandringen dat ik zal pochen? Luister dan, heer der goden. Zo waar nu evenals toen de woorden der bedelaars mij welkom zijn, die als een vraag gesteld worden, maar verwachting inhouden, zo waar moge mij één oog geworden."
En toen ontstond door de kracht van 's konings eed en door zijn bijzondere rijkdom aan verdienste, onmiddellijk na zijn woorden een oog als een blad van een blauwe lotus met een stuk saffier in het midden. En toen dat oog op zo wonderbaarlijke wijze verschenen was, zei de koning voorts verheugd tot Śakra:
"En zowaar mijn hart vervuld was van blijde voldoening, toen ik de man die mij één oog vroeg, met genoegen twee ogen had gegeven, zowaar moge ik ook mijn tweede oog herkrijgen."
En mét nu dat hij dat gezegd had, kreeg de koning een tweede oog dat als het ware wedijverde met het eerste.
Toen beefde de aarde met zijn bergen, tegen het getij in rees de oceaan en met aanhoudende, diepe en lieflijke klank dreunden de keteltrommen der hemelbewoners. De hemel was rondom helder

en liefelijk, de zon scheen met een zuiver licht als in de herfst en bonte bloemen gesierd door het ronddwarrelend sandelpoeder vielen uit de hemel. Met ogen wijd open van verbazing kwamen hemelbewoners, apsarasen 3) en andere scharen naderbij, er blies een zeer aangenaam briesje en vreugde kwam op in de harten der wezens. Uit de mond van verbaasde en verheugde, tovermachtige genii werden alom treffende woorden gehoord die de lof zongen van 's konings voortreffelijke daad:

"Hoe edel is hij, hoe vol mededogen, zie hoe rein zijn gedachten zijn, hoe onverschillig is zijn hart voor eigen gemak. Ere zij u, wiens standvastigheid en moed alom beroemd zijn. Waarlijk, de wereld heeft in u een beschermer gekregen, nu de luister van uw ooglotussen weer opengebloeid is. Ja, onfeilbaar zijn rijkdommen in verdiensten; na lange tijd heeft de deugd haar kracht herwonnen."

Daarop betuigde Śakra zijn bijval en zei voorts: "Uw intentie was mij wel degelijk bekend, oprechte koning. Op deze manier heb ik u uw ogen hergeven, o vorst. Met hen zult ge rondom honderd yojana's 4) ver kunnen zien, ook al staan er bergen in de weg."

Na die woorden verdween Śakra. En de bodhisattva begeleid door raadsheren wier hart vol verbazing was en wier ogen opengesperd waren en maar zwak knipperden, gadegeslagen door de burgers, begroet door brahmanen die heilwensen uitspraken, begaf zich naar de stad, waar de vlaggen waren uitgestoken en bonte banieren hingen en waar feestelijke versieringen werden aangebracht. En toen hij in de raad gezeten was, verkondigde hij naar aanleiding van zijn eigen geval de Leer aan de mensen die gekomen waren om hem hulde te bewijzen, in de eerste plaats zijn raadsheren en verder brahmanen, ouden van dagen, burgers en mensen van het land:

"Wie ter wereld zou er nonchalant in zijn om behoeftigen met geld een genoegen te doen, als hij ziet dat mij deze ogen met bovenmenselijke

capaciteiten ten deel gevallen zijn dankzij de verdienste van mijn vrijgevigheid! In alle richtingen zie ik wat er te zien is, zelfs op honderd yojana afstand, met vele bergen er tussen, zo helder als was het dichtbij. Wat is er een betere weg tot voorspoed dan vrijgevigheid geadeld door medelijden met anderen en beschaving, gezien ik, door een menselijk oog te geven, een bovenmenselijk, hemels oog gekregen heb. Nu ge dit gezien hebt, o Śibi's, maakt u uw bezettingen ten nutte door er van weg te geven en dan er van gebruik te maken. Dat is in de andere wereld en hier de weg tot geluk, die grote roem brengt. Dat is de waarde van waardeloos, futiel bezit, dat men het weggeeft uit verlangen het heil van de wereld te dienen; want wat men weggeeft wordt een schat, wat men niet weggeeft is uitsluitend ten ondergang gedoemd."

Dus omdat de Verhevene op deze manier de Goede Leer ten koste van honderden opofferingen tot ons heeft gebracht, moeten we er aandachtig naar luisteren. En als men in de verheerlijking van de Tathāgata, evenals bij 't vorige verhaal, het medelijden beschrijft, dan moet men, bij het aantonen van de resultaten van goede daden, er op wijzen dat zorgvuldig verworven verdiensten ook hier op aarde een liefelijke bloem van hun kracht vertonen, n.l. dat hun roem van mond tot mond gaat.

* * *

1) De drie levensdoelen: godsdienstige verplichtingen; belang; genoegen.

2) Volgens de indische folklore verspreidt de geur-olifant - een voortreffelijk mannetjesdier - een geur die het vocht, dat andere mannetjesdieren in de bronstperiode uit klieren aan hun slapen laten lopen, doet opdrogen, m.a.w. hun de moed beneemt.

3) Hemelse musiciennes.

4) Yojana, de afstand die men met één aanspanning van de ossen aflegt, meestal op ca 15 km gesteld.

BUDDHISME

Beknopte litteratuuropgave

Bibliografie

REGAMEY, C., Buddhistische Philosophie (Bibliographische Einführungen in das Studium der Philosophie). Bern, 1950.

Algemene werken

BAPAT, P.V., 2500 Years of Buddhism . New Dehli, 1956 en 1959

BECKH, H., Buddhismus, Buddha und seine Lehre. 2 Bde. Stuttgart, 1958[4]

CONZE, Edw. Buddhism, its essence and development. Oxford, 1953[2]

i d e m Der Buddhismus. Stuttgart, 1953 (Urban-Bücher, 5)

GARD, Richard A., (ed.) Buddhism. New York, 1961

GLASENAPP, H. von Der Buddhismus in Indien und in fernen Osten. Berlin-Zürich, 1936

HUMPHREYS, Christmas Buddhism. (Penguin Books A 228). 1951 (versch. herdr.)

MACQUITTY, William BUDDHA. With a foreword by the Dalai Lama. Edinburgh, 1969

i d e m Buddha. nederl. vert. van J.B.TH. Spaan. Bussum, 1969

MORGAN, K.W., (ed.) The Path of the Buddha. New York, 1956

SALÈ, M.O., Buddhismus - Lehre und Geschichte. Olten 1962 (duitse vert. uit het ital.)

Het leven van de Buddha

FOUCHER, A., La vie du Bouddha d'après les Textes et les Monuments de l'Inde. Paris, 1949

OLDENBERG, H. Buddha, sein Leben, seine Lehre, seine Gemeinde. Stuttgart, 1959[13]

THOMAS, E.J., The Life of Buddha as Legend and History. London, 1927 reprint 1960

De leer van het buddhisme

CONZE, Edw., Buddhist Thought in India. London, 1962

FRAUWALLNER, E., Die Philosophie des Buddhismus. Berlin, 1956

LAMOTTE, Étienne Histoire du Bouddhisme Indien des origines à l'ère Śaka. Louvain, Publications universitaires, 1958

SCHLINGLOFF, D., Die Religion des Buddhismus. 2 Bde. Sammlung Göschen, Berlin, 1962-1963

THOMAS, E.J. — The history of Buddhist thought. London, 1933; .repr. 1963

H ī n a y ā n a

GLASENAPP, H. von — Die Weisheit des Buddha. Baden-Baden, 1946

NĀRADA THERA — The Buddha and His Teachings. Colombo, 2508/1964

RĀHULA, Walpola — What the Buddha taught. Bedford, 1959

i d e m — (duitse vert.) Was der Buddha lehrt. Zürich,1963

M a h ā y ā n a

DAYAL, H., — The Bodhisattva doctrine in Buddhist sanscrit literature. London, 1931

DUTT, N., — Aspects of Mahāyāna Buddhism and its relation to Hīnayāna. London, 1930

MURTI, T.R.V., — The central philosophy of Buddhism. London,1955

SUZUKI, Beatrice Lane — Mahāyāna Buddhism. London, 1948[2]

SUZUKI, D.T., — Outlines of Mahāyāna Buddhism. London, 1907; reprinted New York, 1963

i d e m — On Indian Mahāyāna Buddhism. Ed. with introduction by Edward Conze. 1968

V a j r a y ā n a

BHATTACHARYA, B.,	An introduction to Buddhist Esoterism. Bombay, 1932
DAS GUPTA, S.B.,	An introduction to Tantric Buddhism. Calcutta, 1950
GLASENAPP, H. von	Buddhistische Mysterien. Die geheime Lehren und Riten des Diamant-Fahrzeugs. Stuttgart, 1940

T i b e t

GOVINDA, Anagarika	Grundlagen tibetischer Mystik. Zürich, 1966[2]
GUENTHER, Herbert V.,	Treasures of the Tibetan Middle Way. Leiden, 1969
i d e m	The royal song of Saraha. Seattle, 1969
HOFFMANN, H.,	Die Religionen Tibets. Freiburg-München, 1956
SCHULEMANN, G.,	Die Geschichte des Dalailamas. Leipzig, 1958

C h i n a   e n   J a p a n

DUMOULIN, H.,	ZEN - Geschichte und Gestalt. Bern, 1959
i d e m	A history of Zen Buddhism. Transl. from the German by P. Pechay. 1969
ELIOT, Sir Charles	Japanese Buddhism. London, 1935

KAPLEAU. Ph., The Three Pillars of Zen. Boston, 1968[3]

LU K'UAN YÜ Geheimnisse der chinesischen Meditation. (duitse vert. van Hans-Ulrich Rieker) Zürich, 1967

SUZUKI, D.T., Manual of Zen Buddhism. Paperback edition New York, 1960

VOS, F., en E. Zürcher Spel zonder snaren. Enige beschouwingen over Zen. Deventer, 1964

Texten

AŚVAGHOSHA The Awaking of Faith. Transl. with commentary by Yoshito S. HAKEDA. Columbia University Press. New York and London, 1967

CONZE, Edw. (transl.) Buddhist Wisdom Books containing The Diamond Sutra and The Heart Sutra. London, 1958

NĀRADA THERA (transl.) The Dhammapada. London, 1954

NEUMANN, K.E. (transl.) Die Reden Gotama Buddhos. Gesamtausgabe in 3 Bde. Artemis Verlag Zürich, 1956

NYANATILOKA (transl.) Reden des Buddha aus der "Angereihten Sammlung". Leipzig-Breslau, 1911; dritte revidierte Neuauflage herausgegeben von Nyanaponika in fünf Bänden. Köln, 1969

SCHMIDT, Kurt (transl.)	Buddhas Reden. Majjhima-nikaya - Die Sammlung der mittleren Texte des buddhistischen Pali-Kanons. Rowohlt Taschenbuch Verlag, Reinbek bei Hamburg, 1961
TUCCI, G., (transl.)	Minor Buddhist Texts. Roma 1956, 1958

<u>B l o e m l e z i n g e n</u>

CARUS, Paul	Het Evangelie van de Boeddha. Deventer z.j.
CONZE, Edw.	Buddhist texts through the ages. Exford, 1954
i d e m	Buddhist Scriptures. Harmondsworth, 1959
ENSINK, J.,	De grote weg naar het licht. Amsterdam, 1955
GLASENAPP, H. von	Der Pfad zur Erleuchtung. Düsseldorf/Köln 1956
MURALT, L. von (ed.)	Meditations-Sūtras des Mahāyāna Buddhismus. 3 Bde. Zürich, 1956, 1958
OLDENBERG, H.	Reden des Buddha. München, 1922
STRYK, L., (ed.)	The World of the Buddha : a reader from the three baskets to modern Zen. New York, 1968
THOMAS, E.J.,	The Quest of Enlightenment. London, 1950

WARREN, H.C., — Buddhism in Translation. 1896. reprinted 1963

WINTERNITZ, M., — Der ältere Buddhismus. Tübingen, 1929

idem — Der Mahāyāna Buddhismus. Tübingen, 1930

Buddhistische kunst

FRANZ, H.G., — Buddhistische Kunst Indiens. Leipzig, 1965

LAD, P.M., — The Way of the Buddha. Publications Division, Delhi, 1956

SECKEL, D., — Kunst des Buddhismus. Baden-Baden, 1964

idem — Boeddhisme (in de serie: Kunst der wereld) Amsterdam, 1964

SILVA-VIGIER, Antil de — Das Leben des Buddha. London, 1956

VOGEL, J.Ph., — De buddhistische kunst van voor-Indië. Amsterdam, 1932

Buddhistische meditatie

CHI-CHI — DHYANA - Meditationsanweisungen des chinesischen Meisters Chi-Chi aus Tien-Tai. München-Planegg, 1960

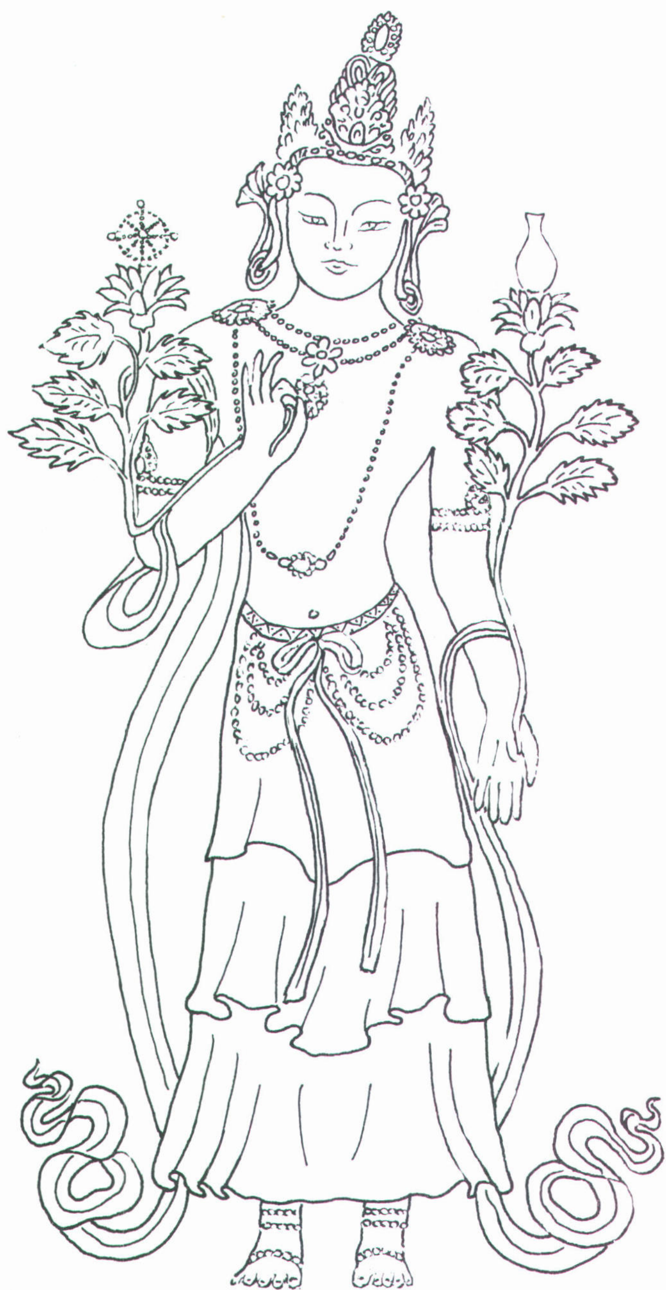
CONZE, Edw., — Buddhist Meditation. London, 1956

HEILER, Friedrich — Die buddhistische Versenkung. München, 1922[2]

NYANAPONIKA (transl.) — SATIPAṬṬHĀNA - Der Heilsweg buddhistischer Geistesschulung. Konstanz, 1950

RIEKER, Hans-Ulrich — Meditation - Uebungen zur Selbstgestaltung. Zürich, 1962.

* * *

maitreya

